

М.М. ФЕДОРОНЧУК, М.В. ШЕВЕРА,
Л.І. КРИЦЬКА, Н.М. ШИЯН, О.М. ЦАРЕНКО

Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України
вул. Терещенківська, 2, МСП-1, Київ, 01001

**ВИДИ СУДИННИХ РОСЛИН, ОПИСАНІ
З УКРАЇНИ: РОДИНИ VALERIANACEAE,
DIPSACACEAE, APOCYNACEAE,
CAMPANULACEAE, GENTIANACEAE**

Ключові слова: таксономія, тип виду, базіонім, голотип, лектотип, ізотип, неотип, Valerianaceae, Dipsacaceae, Apocynaceae, Campanulaceae, Gentianaceae

У статті наведено список видів родин *Valerianaceae* Batsch, *Dipsacaceae* Juss., *Apocynaceae* Juss., *Campanulaceae* Juss., *Gentianaceae* Juss., описаних з території України, який включає 45 видів (деякі з них зараз розглядаються як синоніми). Для кожного вказуються базіонім, основна синоніміка та місце опису (за протоологом); для багатьох видів наводяться також номенклатурний тип (голотип, лектотип чи неотип) та місце його зберігання. В окремих випадках замість конкретного типового зразка наводяться автентичні. Тип подається згідно з оригінальним описом зі збереженням старих назв адміністративних пунктів.

VALERIANACEAE BATSCH

***Fedia* Gaertn.**

1. *F. costata* Steven, 1817, Mem. Soc. Nat. Moscou, 5: 344; Линчевский, 1958, Фл. СССР, 23: 664, pro syn. *Valerianella costata* (Steven) Betcke; він же, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 25, pro syn. *V. costata*; Катіна, 1961, Фл. УРСР, 10: 295, pro syn. *V. costata*.

Описаний з Криму: «In vineis vallis Sudak» (за протоологом).

Тип (лектотип) зберігається в гербарії університету м. Гельсінкі (*H*).

2. *F. dasycarpa* Steven, 1809, Mem. Soc. Nat. Moscou, 2: 178; Катіна, 1961, Фл. УРСР, 10: 302, pro syn. *Valerianella mixta* Duff.

Описаний з Кавказу і Криму: «Habitat etiam in Iberia circa Tuflin et in Tauria» (за протоологом).

Тип (лектотип) зберігається в гербарії університету м. Гельсінкі (*H*).

3. *F. lasiocarpa* Steven, 1817, Mem. Soc. Nat. Moscou, 5: 350; Линчевский, 1958, Фл. СССР, 23: 676, pro syn. *Valerianella lasiocarpa* (Steven) Betcke; він же, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 30, pro syn. *V. lasiocarpa*; Катіна, 1961, Фл. УРСР, 10: 309, pro syn. *V. lasiocarpa* Steven.

Описаний з Криму і Кавказу: «in Tauria et Caucaso orientale» (за протоологом).

Тип (лектотип) зберігається в гербарії університету м. Гельсінкі (*H*).

© М.М. ФЕДОРОНЧУК, М.В. ШЕВЕРА, Л.І. КРИЦЬКА, Н.М. ШИЯН, О.М. ЦАРЕНКО

4. *F. muricata* Steven ex M. Bieb., 1817, in Roem. et Schult., Syst. Veg.: 366; Линчевский, 1958, Фл. СССР, 23: 668, pro syn. *Valerianella muricata* (Steven ex M. Bieb.) J.W. Loudon; він же, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 28, pro syn. *V. muricata* (Steven ex M. Bieb.) J.W. Loudon; Катіна, 1961, Фл. УРСР, 10: 302, pro syn. *V. muricata* (Steven) W. Baxter.

Описаний з Криму: «Tauria» (за протологом).

Тип (лектотип) не відомий, можливо, зберігається в гербарії університету м. Гельсінкі (*H*). В колекціях типів і персональному гербарії Ф. Біберштейна (*LE*) автентичні зразки відсутні.

5. *F. striata* Steven, 1809, Mem. Soc. Nat. Moscou, 2: 177; Катіна, 1961, Фл. УРСР, 10: 298, pro syn. *Valeriana locusta* (L.) Betcke.

Описаний з Криму і Кавказу: «Haec in Tauria et circa Tiflin legi» (за протологом).

Тип (лектотип) зберігається в гербарії університету м. Гельсінкі (*H*).

6. *F. tridentata* Steven, 1809, Mem. Soc. Nat. Moscou, 2: 178; Krok, 1864, Ved. Acad. Handl. Stokh., 5, 1: 73, pro syn. *Valerianella tridentata* (Steven) Krock; Катіна, 1961, Фл. УРСР, 10: 308, pro syn. *V. pumila* (L.) DC.; Линчевский, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 28, pro syn. *V. pumila*.

Описаний з Криму: «Habitat in Tauriae cultis circa Simferopolin» (за протологом).

Тип (лектотип) зберігається в гербарії університету м. Гельсінкі (*H*).

7. *F. turgida* Steven, 1817, Mem. Soc. Nat. Moscou, 5: 345; Линчевский, 1958, Фл. СССР, 23: 671, pro syn. *Valerianella turgida* (Steven) Betcke; він же, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 26, pro syn. *V. turgida*; Катіна, 1961, Фл. УРСР, 10: 306, pro syn. *V. turgida*.

Описаний з Криму: «In hortis ad herbis Tauriae circa Sympheropolin» (за протологом).

Тип (лектотип) зберігається в гербарії університету м. Гельсінкі (*H*).

Valeriana L.

1. *V. nitida* Kreyer, 1924, Ботан. мат-лы Герб. Гл. ботан. сада РСФСР, 5, 11–12: 192; Катіна, 1961, Фл. УРСР, 10: 325; Ворош., 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 34, pro syn. *V. wolgensis* Kazak.

Описаний з Придніпров'я: «Habitat alluvionibus humidis rarius in paludibus vallis Borystheniae aecolatumque» (за протологом).

Тип (лектотип) не виділений; можливо, зберігається в гербарії *LE* серед зразків *V. officinalis* L.

2. *V. palustris* Kreyer, 1924, Ботан. мат-лы Герб. Гл. ботан. сада РСФСР, 5, 11–12: 192; Катіна, 1961, Фл. УРСР, 10: 322, pro syn. *V. exaltata* Mikan.; Ворош., 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 34, pro syn. *V. officinalis* L.

Ймовірно, описаний з України: «Habitat in palludibus inundandis et rarius in terris, non paludosis in Rossia europaеа» (за протологом).

Тип (лектотип) не виділений; можливо, зберігається в гербарії Ботанічного інституту ім. В.Л. Комарова РАН (*LE*) серед зразків *V. officinalis* L.

3. *V. stevenii* Ledeb., 1844, Fl. Ross., 2: 436; Катіна, 1961, Фл. УРСР, 10: 339, про syn. *Keniranthus calcitrapa* (L.) Druce.

Описаний з Криму: «In Tauria» (за протологом).

Тип (лектотип) не відомий. В колекції типів гербарію Ботанічного інституту ім. В.Л. Комарова РАН (*LE*) автентичні зразки виду відсутні.

4. *V. stolonifera* Czern., 1845, Bull. Soc. Nat. Moscou, 18, 2, 3: 133; Катіна, 1961, Фл. УРСР, 10: 331; Ворош., 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 36, про syn. *V. colina* Wallr.

Ймовірно, описаний з України, у протолозі місце опису виду не вказано, лише порівнюються між собою особини *V. stolonifera* Czern. та *V. dubia* Bunge.

Тип: «*Valeriana stolonifera*. Circa Kiev, 1829, con. Bauke. Ex herbario V. Czernjaewi» (*KW*, lectotypus: Fedoronczuk, hoc loco).

5. *V. uncinata* M. Bieb., 1808, Fl. Taur.-Cauc., 1: 26; Линчевский, 1958, Фл. СССР, 23: 648, про syn. *Valerianella uncinata* (M. Bieb.) Dufur.; він же, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 26, про syn. *V. uncinata* (M. Bieb.) Dufur.

Описаний з Криму: «... in Tauriae collibus apricis; ad Bosphorum frequens» (за протологом).

Тип: «Ex Tauria» (*LE*, lectotypus: Fedoronchuk, in herb. europ. sector, hoc loco).

6. *V. ucrainica* Demjanenko, 1941, Nov. Syst. ex Herb. Inst. Bot. nom. V.L. Komarovii Acad. Sci. URSS, 9: 66; Катіна, 1961, Фл. УРСР, 10: 333, про syn. *V. stolonifera* Czern.

Описаний з околиць Харкова: «Ucr. RSS, prope urb. Charjkow, loco Ucrainka dicto, ad marginem querceti. 08.06.1936, leg. O. Demjanenko» (за протологом).

Тип (за протологом) зберігався в гербарії Харківського фармацевтичного інституту, а ізотип — у Харківському університеті (*CWU*). У гербарії *KW* є лише тестовані О. Дем'яненко автентичні зразки виду, серед яких типові відсутні.

Примітка. В роді *Valeriana* З. Катіна (1965, Визн. росл. Укр.: 639) наводить ще один вид цього роду — *V. polygama* Besser (синонім до *V. simplicifolia* Kabath.). Виявилось, що назва бессервієвського таксону є невалідною, що видно з праці А. Декандоля (1830, Prodr., 4: 637), де даний таксон наводиться як різновидність: *V. elongata* L. var. *polygama*, серед синонімів якої цитується «*V. polygama* Besser, in litt. ... in Galiciae pratis humidis».

***Valerianella* Mill.**

1. *V. falconida* Schwedtsch., 1982, Бюл. Моск. о-ва испытат. природы, Отд. биол., 87, 2: 50.

Тип: «Крым, гора Сокол в окрестностях Судака, на скалах, 13.05.1959. Н. Шведчикова» (*MW*, holotypus).

DIPSACACEAE JUSS.

Cephalaria Schrad. ex Roem. et Schult.

1. *C. demetrii* Bobrov, 1932, Ботан. журн., 17: 484; Бобров, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 42; Котов, 1961, Фл. УРСР, 10: 359, pro syn. *C. uralensis* (Murr.) Schrad. var. *demetrii* (Bobrov) Kотов, in adnot. *C. uralensis* (Murr.) Schrad.

Описаний з Криму: «М. Karadag» (за протологом).

Тип зберігається в гербарії Московського університету (MW).

Scabiosa L.

1. *S. campestris* Andr. ex Besser, 1811, Cat. Pl. Hort. Bot. Crem.: № 2933; id., 1822, Enum. Pl. Volhyn.: 7; Котов, 1961, Фл. УРСР, 10: 345, pro syn. *Knautia arvensis* (L.) Coult.; Бобров, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 38, pro syn. *K. arvensis* (L.) Coult.

Ймовірно, описаний з України, у протолозі locus classicus не наводиться.

Тип: «*Scabiosa campestris* Andr.» (KW, lectotypus: Fedoronchuk, Shevera, hoc loco).

2. *S. coriacea* Willd., 1801, Neue Schrift. Ges. Berlin, 3: 416; Котов, 1961, Фл. УРСР, 10: 361, pro syn. *Cephalaria coriacea* (Willd.) Steud.; Бобров, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 42, pro syn. *C. coriacea* (Willd.) Steud.

Описаний з Криму: «... in Taurien» (за протологом).

Тип (лектотип) зберігається в гербарії Берлінського університету (B, Берлін-Далем, herb. Willdenow).

3. *S. orapa* Klokov, 1974, Нов. системат. высш. и низш. раст. (1974): 7; Череп., 1995, Сосуд. раст. Рос. и сопред. госуд.: 414; Бобров, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 38, pro syn. *S. lucida* Vill.

Описаний із Закарпаття: «Transcarpathia ucrainica, sector Rachov, mons. Blisnitza, 20.06.1946, V. Chrzhanovskij» (за протологом).

Тип (голотип) виду, який зберігався в гербарії KW, зараз не знайдено (загублений?). Тут є лише паратип: «*Scabiosa lucida* Vill. Закарпатська область, Рахівська округа, на полонині Свидовець біля вершини Ближниця, в альпійській смузі. h — 1800 м. 11.07.1947. Ф. Гринь».

4. *S. longifolia* Waldst. et Kit., 1829, Descr. Icon. Pl. Rar. Hung., 1: 4, tab. 5; Котов, 1961, Фл. УРСР, 10: 346, pro syn. *Knautia longifolia* (Waldst. et Kit.) C. Koch; Бобров, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 38, pro syn. *K. longifolia*.

Описаний із Закарпаття: «In albus Marmarosiensis Petros et Pop Ivan» (за протологом).

Тип (лектотип) зберігається в гербарії Національного природничого музею м. Будапешта (BP, herb. Waldstein).

5. *S. praemontanae* Privalova, 1969, в Е. Вульф, Фл. Крима, 3, 3: 141; Бобров, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 46.

Описаний з Криму: «Habitat in declivibus cretaceis et in locis patulis aridis zonae praemontanae a Sebastopol ad Theodosiae; Tauria. Locus patulus aridus sub

septentrionali-orientali declivitate Mangub-Kale, 13.09.1963. Fr. fl. leg. L. Privalova» (за протологом).

Тип (голотип) зберігається в гербарії Нікітського ботанічного саду (*YALT*). В гербарії *KW* є гербарний зразок, на якому рукою Л. Привалової написано «Isotypus!», але дата збору не збігається із вказаною у протолозі: «*Scabiosa praemontanae* Priv[alova]. sp. nova. Поляна под. сев. вост. склоном Мангуб-Кале. 29 июня 1963 г. Л. Привалова»; не виключено, що при першоописі допущено помилку.

6. *S. taurica* Kotov, 1956, Укр. ботан. журн., 13, 3: 52; Котов, 1961, Фл. УРСР, 10: 368; Бобров, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 45, pro syn. *S. argentea* L.

Описаний з Криму: «Кримська обл. Куйбишевський р-н, Куйбишево. На крейдяних відслоненнях. 03.08.1955, М. Котов» (за протологом).

Тип: «Крым, Куйбышево, мергелисто-меловые склоны. 03.08.1955, М. Котов, А. Евзеров и В. Романов» (*KW*, holotypus, isotypi).

7. *S. ucranica* L., 1762, Sp. Pl., ed. 2: 144; Котов, 1961, Фл. УРСР, 10: Бобров, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 45.

Описаний з України: «Ucrania» (за протологом).

Тип: «in Ucraina, № 120.40» (*LINN*, lectotypus).

APOCYNACEAE JUSS.

***Apocynum* L.**

1. *A. rusanovii* Pobed., 1948, Ботан. мат-лы (Ленинград), 11: 130; Побед., 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 50, pro syn. *Trachomitum rusanovii* (Pobed.) Pobed.; Вісюл., 1957, Фл. УРСР, 8: 267, pro syn. *Apocynum sarmatiense* (Woodson) Wissjul.

Описаний з Причорномор'я: «... prov. Cherson, insula Dsharylgacz» (за протологом).

Тип: «*Apocynum venetum*. Остров Джарылгач, Днепропетровского уезда Таврич. губ. На стрелке по валу и в полусолонцеватых негустых зарослях комыша. 8 авг. 1923, С. Дзевановский» (*LE*, holotypus ?).

Примітка. В гербарії *LE* даний зразок визначено як «specimina authentica».

2. *A. tauricum* Pobed., 1948, Ботан. мат-лы (Ленинград), 11: 130; Побед., 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 50, pro syn. *Trachomitum tauricum* (Pobed.) Pobed.; Вісюл., 1957, Фл. УРСР, 8: 267, pro syn. *Apocynum sarmatiense* (Woodson) Wissjul.

Описаний з Криму: «... prope Theodossiam in declivibus prope templum Sancti Elias (Іліа)» (за протологом).

Тип не відомий. В колекції типів гербарію *LE* автентичні зразки виду відсутні.

CAMPANULACEAE JUSS.

***Adenophora* Fisch.**

1. *A. liliifolia* L. subsp. *taurica* Sukacz., 1931, в Поплавская, Список раст. Крымск. запов.: 39, in nota; Сукач., 1939, Ботан. журн., 25, 4–5: 297, in obs.;

Фед., 1957, Фл. СССР, 24: 351, 469, pro syn. *A. taurica* (Sukacz.) Juz.; Вісюл., 1961, Фл. УРСР, 10: 438, pro syn. *A. taurica* (Sukacz.) Juz.

Підвид описаний з Криму: «*Tauria*, in cacumine montis Czuczul majoris, № 832, 18.07.1925, leg. Н. Poplawska» (за протологом).

Тип: «*Adenophora lilifolia* Ledeb. subsp. *tauricum*. W. S. *Adenophora lilifolia* (L.) Ledeb. Крым, Государственный лесной заповедник. Вершина г. Большой Чу-чель. 18.07.1925. Г. Поплавская» (*LE*, holotypus).

Campanula L.

1. *C. calycina* Boeber. ex Roem. et Schult., 1819, Syst. Veget., 5: 102; Фед., 1957, Фл. СССР, 24: 324, pro syn. *C. rapunculus* L.

Описаний з Криму: «*In Tauria*» (за протологом).

Тип не відомий. За «Флорою СССР» (ц.м.) в гербарії Берлінського університету (Берлін-Далем, *B*, herb. Willdenow) зберігаються два неповні автентичні зразки під № 3809.

2. *C. charkeviczii* Fed., 1957, Фл. СССР, 24: 459, 174; Вісюл., 1961, Фл. УРСР, 10: 406; Фед., 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 218, pro syn. *C. medium* L. subsp. *charkeviczii* (Fed.) Fed.

Описаний з Криму: «*Tauria*. In monte Baidarskaja Jaila dicto, ad rupes. Rarissima planta. 14.06.1952, leg. S.S. Charkevicz» (за протологом).

Тип: «*Campanula komarovii* Mal. Кримська обл. На скелях на Байдарській яйлі. Дуже рідко. 14.06.1952. Харкевич» (*LE*, holotypus, isotypus; *KWHA*, isotypus).

3. *C. farinosa* Andrz. ex Besser, 1822, in Besser, Enum. Pl. Volhyn.: 10; Фед., 1957, Фл. СССР, 24: 204, cum auct. (Roch.) Andrz. ex Besser; Вісюл., 1961, Фл. УРСР, 10: 418, cum auct. (Roch.) Andrz.; Фед., 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 218, pro syn. *C. glomerata* L. subsp. *farinosa* (Andrz.) Kirschl. — *C. glomerata* L. var. *farinosa* Rochel, 1816, in Besser, Cat. Hort. Cremen.: 27, nom. nud.

Описаний з Поділля і Волині: «ad margines sylvarum P[odolia] et V[olhynia]» (за протологом).

Тип: «*Campanula farinosa* Nobis *C. glomer. farinosa* Nobis. Koch. E. Volhynia b. / cor. minor. E. Podol. austr. (*KW*, lectotypus: Fedoronchuk, Krytzka, Shevera, hoc loco; *LE*, isolectotypus ?).

У гербарії *LE* зберігається екземпляр з поміткою «*Tyrus*», який, не виключено, є автентичним: «*Campanula glomerata* var. *farinosa* Andrz. in frutices [...] herb. W. Besser».

5. *C. nanella* P.A. Smirn., 1965, Бюл. Моск. о-ва испытат. природы, Отд. биол., 70, 3: 100; Фед., 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 220, pro syn. *C. erinus* L.

Описаний з Криму: «*Tauria meridionalis*, pr. pag. Kapsichor (nunc «*Morskoje*» rocutor). In argillosis subhumidis una cum plantis sequentibus: *Lythrum hyssopifolia* L., *Centaurium pulchellum* (Swartz) Druce et *Anagallis arvensis* L. 04.07.1960, fl., fr. imm. et mat. Legerunt P. Smirnov et N. Schwedtschikowa» (за протологом).

Тип: «*Campanula nanella* P. Smirn. sp. n. (ex aff. *C. podocarpae* Boiss.). Крым, Морское (Карсикор) на влажной глине у родничка, в основании сланцевого обрыва. 04.07.1960, П. Смирнов и Н. Шведчикова» (*MW*, holotypus; *LE*, isotypus).

6. *C. neglecta* Besser, 1816, Cat. Hort. Cremen.: 28; Фед., 1957, Фл. СССР, 24: 195, про syn. *C. rapunculoides* L.; Вісюл., 1961, Фл. УРСР, 10: 413, про syn. *C. rapunculoides* L.

Описаний з України: «Ucraniae» (за протологом).

Тип: «*Campanula neglecta* [...] Herb. Besser» (*KW*, lectotypus: Fedoronchuk, Krytzka, Drapailo, hoc loco).

Примітка. Даний екземпляр, обраний за лектотип, є єдиним найбільш достовірним автентичним зразком із нечисленного гербарного матеріалу, який зберігається в колекції В. Бессера в загальній сорочці під назвою «*Campanula neglecta*». Оригінальна етикетка, написана рукою В. Бессера, пошкоджена, тому повністю її розшифрувати неможливо.

7. *C. polessica* Wissjul., 1961, Фл. УРСР, 10: 475, 420; Фед., 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 222, про syn. *C. glomerata* L.

Описаний з Полісся: «RSS Ucr. ditio Czernigoviensis, opp. Gododnja, 05.06.1932, F. Levina» (за протологом).

Тип невідомий. В гербарії *KW* автентичні зразки, як і цитовані досліджені екземпляри *C. polessica* Wisjul. (Фл. УРСР, ц.м.), відсутні, їх місцезнаходження невідоме. Немає їх і серед зборів *C. glomerata* L. та *C. farinosa* Andr. ex Besser.

8. *C. pulchra* Wissjul., 1961, Фл. УРСР, 10: 474, 418; Фед., 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 222, про syn. *C. glomerata* L.

Описаний з Карпат: «RSS Ucr. ditio Stanislaviensis, distr. Jaremczanensis, inter opp. Vogochna et mont. Goverla, 10.08.1958, M.I. Kотов» (за протологом).

Тип: «*Campanula glomerata* L. Станиславская обл., Яремчанский р-н, между с. Ворохтой и г. Говерлой, на полянах у елового леса. 17.07.1957, М. Котов и Т. Омельчук» (*KW*, holotypus?).

Примітка. В гербарії *KW* зберігається лише один гербарний екземпляр, який відповідає протологу, але на етикетці вказано іншу дату збору і два колектори (М. Котов і Т. М'якушко). Не виключено, що в першописі допущено помилку, оскільки при цитуванні досліджених гербарних зразків з locus classicus (Фл. УРСР, ц.м.) вказані ті ж самі колектори, що і на вище цитованому зразку.

9. *C. ruthenica* M. Bieb., 1808, Fl. Taur.-Cauc., 1: 151; id. 1819, l.c. 3: 142; Фед., 1957, Фл. СССР, 24: 198, про syn. *C. bononiensis* L.; він же, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 222, про syn. *C. bononiensis*; Вісюл., 1961, Фл. УРСР, 10: 414, про syn. *C. bononiensis*.

Описаний з Криму і Кавказу: «... in Tauria collibus aridis, ad Caucasum rarior» (за протологом).

Тип: «*Ex Tauria et Caucaso rutheno*» [*LE*, lectotypus: Fedoronchuk, Krytzka, hoc loco; Tzvelev, 1994 (in herb.) pro «isotypus»].

10. *C. subcapitata* М. Поп., 1949, Очерк растит. фл. Карпат: 295; Фед., 1957, Фл. СССР, 24: 205; він же, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 222, pro syn. *C. glomerata* L. subsp. *subcapitata* (М. Поп.) Fed.

Описаний із Закарпаття: «in Karpatis orientilibus (sylvaticis), in vicinitate oppidi Rachov ad initia fl. Tissae (Danubialis), in herbis montanis elatioribus (regionis superioris sylvarum), solo argilloso humoso, fl. et fr., 06.07. (Julio) 1946 eam M.G. Попов, № 12» (за протологом).

Тип: «*Campanula subcapitata* М. Поп. sp. n. Karpati orientales (sylvaticis). Prope opp. Rachov ad initia fl. Tissae; in herbis altioribus versus W., solo argilloso, 06.07. (Julio) 1946. Leg. M.G. Попов» (*LE*, holotypus; *LWS*, isotypus).

11. *C. talievii* Juz., 1951, Ботан. мат-лы (Ленинград), 14: 39; Фед., 1957, Фл. СССР, 24: 176; він же, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 218, pro syn. *C. medium* L. subsp. *talievii* (Juz.) Fed.

Описаний з Криму: «Бабуган-яйла, склон гори Роман-Кош, 20.07.1948, цв. и отцв. Раст. Крыма, № 776, С. Юзепчук и В. Голубкова» (за протологом).

Тип: «Бабуган-яйла, склон г. Роман-Кош. — Jaila Babugan, in declivibus Roman-Kosh. 20.07.1948. № 776. S. Juzepczuk» (*LE*, holotypus).

12. *C. taurica* Juz., 1951, Ботан. мат-лы (Ленинград), 14: 36; Фед., 1957, Фл. СССР, 24: 178; Вісюл., 1961, Фл. УРСР, 10: 406; Фед., 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 218, pro syn. *C. sibirica* L. subsp. *taurica* (Juz.) Fed.

Описаний з Криму: «Бывш. Успенский монастырь близ Бахчисарая, 06.06.1905, цв., Н.А. Буш» (за протологом).

Тип: «*Iter Tauricum. Decliv. septentr. Успенский монастырь близ Бахчисарая. 06.06.1905. N.A. Bush*» (*LE*, holotypus, isotypi).

13. *C. ucranica* Spreng. ex Roem. et Schult., 1819, Syst. Veget., 5: 121; Фед., 1957, Фл. СССР, 24: 195, pro syn. *C. rapunculoides* L.; Вісюл., 1961, Фл. УРСР, 10: 413, pro syn. *C. rapunculoides*.

Описаний з України: «In Ucraina» (за протологом).

Тип: «*Camp. ucranica* Bess. H.D. 16. Herb. C. Ledebour» [*LE*, lectotypus, isolectotypi: Fedoronchuk, Krytzka, hoc loco; Tzvelev, 1994 (in herb.) pro «isotypus»].

14. *C. vaidae* Penzes, 1942, Bot. Kozl., 39, 1–2: 93; Фед., 1957, Фл. СССР, 24: 311; Вісюл., 1961, Фл. УРСР, 10: 432; Фед., 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 230, pro syn. *C. patula* L. var. *vaidae* (Penzes) Fed.

Описаний із Закарпаття: «... in decl. boreali-occid. montis Sesul prope page Tiszaborkut in comit. Marmaros Hungariae, soloschistoso, in alt. ca 1600 m. s. m. in Alneto viridis in societate abietinae» (за протологом).

Тип зберігається в гербарії Національного природничого музею м. Будапешта (*BP*).

Phyteuma L.

1. *P. angustifolium* Ledeb., 1845–1846, Fl. Ross., 2, 2: 874; Фед., 1957, Фл. СССР, 24: 395, pro syn. *P. spicatum* L.

Описаний з Причорномор'я: «in Rossia australi [in campestribus gub. Cherson (Ledeb.)]» (за протологом).

Тип: «*Phyteuma angustifolia* Ledeb. Legi in gub. Cherson. 1828» (*LE*, holotypus).

2. *P. salignum* Waldst. et Kit. ex Besser, 1809, Prim. Fl. Galiciae, 1: 368, in obs.; Фед., 1957, Фл. СССР, 24: 408, pro syn. *Asyneuma salignum* (Waldst. et Kit. ex Besser) Fed.; він же, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 238, pro syn. *A. salignum*; Вісюл., 1961, Фл. УРСР, 10: 448, pro syn. *A. salignum*.

Описаний з Поділля: «Podolia» (за протологом).

Тип: «*Phyteuma salignum* Kit. Podol. austral.» (*KW*, lectotypus: Fedoronchuk, Krytzka, Shevera, hoc loco; *LE*, isolectotypus; Fed., 1954, in herb., pro «typus»).

Примітка. К. Вальдштейн і П. Кітайбель вказують для виду наступне місцезростання: «... in montis arpicis Hungariae», але оскільки зроблений В. Бессером опис базується на основі екземплярів з Поділля, то лектотип і ізолектотип обрано з гербарних екземплярів В. Бессера, які зберігаються в гербаріях *KW* і *LE*.

3. *P. vagneri* A. Kern., 1875, in Vagner, Aufzähl. Pflanz. Marmaros. Maramaroskegye Nov. Ism.: 192; Фед., 1957, Фл. СССР, 24: 391; Вісюл., 1961, Фл. УРСР, 10: 441; Фед., 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 236.

Описаний із Закарпаття: «Hungaria septentrionali-orientalis. Comit. Marmaros. In graminosis alpinis montis Bliznieza near Korosmazo» (за протологом).

Тип не відомий, можливо, зберігається в гербаріях Австрії або Угорщини.

GENTIANACEAE JUSS.

Gentiana L.

1. *Gentiana carpatica* Kit., 1814, in Schult., Oestr. Fl., ed. 2, 1: 443; Череп., 1995, Сосуд. раст. Рос. и сопред. гос.: 512, *Gentianella carpatica* Wettst.

Ймовірно, описаний з України: «1008. Karpaten E. [*G. carpathica* Kit.]... Auf den Karpaten. Prof. Kitaibel» (за протологом).

Примітка. З протологу не ясно, звідки конкретно описано вид, не виключено, що із Закарпаття. Тип (лектотип) зберігається в гербарії Національного природничого музею м. Будапешта (*BP*).

2. *G. laciniata* Kit. ex Kanitz, 1862, Verh. Zool.-Bot. Ges. Wien, 12: 572; Гросср., 1952, Фл. СССР, 18: 572; Вісюл., 1957, Фл. УРСР, 8: 246; Цвелев, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 70.

Описаний із Закарпаття: «... in summitate alpium Bereghiensium» (за протологом).

Тип (лектотип), ймовірно, зберігається у гербарії Віденського університету (*W*).

3. *G. lancifolia* Besser, 1809, Prim. Fl. Gal., 1: 192; Ledeb., 1847–1849, Fl. Ross., 1: 53, pro syn. *G. amarella* L.; Рогов., 1869, Обзор семен. и высш. спор. раст. ..., pro syn. *G. amarella* L. var. b. *lancifolia* (Besser) Rogow., sine auct. comb.

Описаний з Розточчя-Опілля і Карпат: «In collibus apricis Leopoli et in Cettnerowka, in parte septentrionale collium extra s. Adalbertum. Ad viam inter Szklo et Janow. Circa Duklam. E.C.» (за протологом).

Тип: «*Gentiana lancifolia*, (min.) e Galic. et Volhyn. e Lithu. [2...]» (*KW*, lectoturus: Драражло, Федорончук, Крutzка, Shevera, hoc loco).

Примітка. У літературі, окрім цитованих вище праць, цей вид не наводиться.

4. *G. carpatica* Wettst., 1892, Oesterr. Bot. Zeitschr., 42: 4, non Kit. (1814); Borbás, 1898, in F. Schult., Herb. Norm., 38: 288, pro syn. *G. carpaticola* Borbás; Гроссг., 1952, Фл. СССР, 18: 603, pro syn. *G. carpaticola* Borbás; Цвелев, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 78, pro syn. *Gentianella lutescens* (Velen.) Holub subsp. *carpatica* (Hayek) Holub; Череп., 1995, Сосуд. раст. Рос. и сопред. гос.: 516, pro syn. *Gentianella carpatica* Boern. — *G. germanica* Willd. subsp. *carpatica* Hayek, 1930, Prodr. Fl. Penens. Balkan, 2: 423.

Описаний з Карпат і Судет: «In pratis et dumetis montanis montium «Karpaten» nec non in montibus «Sudeten, Reisingebirge, Beskiden» etc. Exemplaria ad huc vidi ex Transsilvania: prope Michelsberg (Shur), in montibus prope Rodna (Porcius), Banyabuck prope Thorda (Frey), prope Klausenburg (Wolff), in alpe Pitschoru Burkului (Fuss) — Ex Bukovina: Cosna-Sumf prope Dorna Kandreni Dorfler) — Ex Hungaria: Banat (Heuffel), in pratis montanis prope Rezbanya (A. Kerner), in montibus prope Raho, com. Marmaros (Janka), prope Bilin, com. Marmaros (Vagner), in monte Guttin, com. Marmaros (Borbás), Zips (L. Richter), Engler). Tatra: Javorina (Haussknecht), Mecrauge (Haussknecht), Durtsberg (Aseherson), «Kupferschachten» (Fritze), Drechselhauschen (Kuhn), in colle Bajusz, com. Heves (Vrabelyi), in monte Sytno prope Schemnitz (Kmet), Bosala et Trencsin, com. Trencsin (Holuby), prope Trencsin (Rochel). Ex Galizia: In pratis montibus Hryniawa (Woloszczak), in monte Kronenberg (Pieninen) (Ascherson, Reiman). — Ex Silesia (inclus. Silesia borussica): Hullberg prope Jagerndorf (leg.?), in montibus prope Godlan (Uechtriz), Schofke), Peck [Baenitz Herb. Europ. № 3015], in montibus prope Liebau (Hoger), Strachler), prope Schneidnitz (Helmrich), Salzbrunn prope Waldenberg (Fischer), Althammer (Oborny). — Ex Moravia: Ad Rovicu (Fleischer), prope Vsetin (Bubela), prope Mahrisch-Trubau (Oborny), Kiritein (Theimer), Hardegg in valle Thajathal (Oborny). — Ex Bohemia Septentrionali: «Bergtriften in Mittelgebirge» (Meyer), prope Mariaschen (Wiesbaur), Jungbunzlau (Hippelt), Geiersberg (Helmrich), Kornicke), Hohenfurt (leg. ?), «Bohmen» (Trebova). — Ex Austria inferiore: prope Sallingsadt (Zelenka)» (за протологом).

Тип (лектотип) зберігається в гербарії Національного природничого музею м. Будапешта (*BP*).

Примітка. Назва «*Gentiana carpatica* Wettst.» є омонімом, оскільки під такою назвою раніше П. Кітайбель [1814, in Schult., Oesterr. Fl., ed. 2, 1: 443] описав інший вид. Тому посилання О.Д. Віслюної (1958, Фл. УРСР, 8: 252) на Р. Веттштейна як автора виду, є неправомірним. Це ж стосується і пізнішої комбінації даного виду, пов'язаної з перенесенням його до роду *Gentianella*.

Крім наведених видів роду *Gentiana* для України вказувалися ще два — *G. septemfida* Pall. та *G. wagiiana* Andrz.

За протологом, *G. septemfida* Pall. [1788, Fl. Ross., 1, 2: 101, tab. 92, fig. 3; Гроссг., 1952, Фл. СССР, 18: 550; Привалова, 1957, в Е. Вульф, Флора Крыма, 3, 1: 43; Цвелев, 1978, Фл. европ. части СССР, 3: 70] описаний з Ірану та Криму («in albus Persiae m. caspio vicinis frequens planta, quam etiam ex altissimo monte Tschatirdag, Chersonesi tauricae». Л.А. Привалова (ц.м.) вважає, що для Криму (Чатирдаг) вид наводився П. Палласом помилково. Поширений вид на Кавказі, в Малій Азії (Іран). Тип виду зберігається в гербарії LE.

Назва *G. wagiiana* Andrz. ex Trautv. [1884, Act. Hor. Petrop., 9: 20, nom. nud.; Рогов., 1869, Обзор. сем.: 308, nom. nud.], як видно із наведеної літературної цитати, є невалідною. Вид лише був намічений для опису А. Анджейовським з околиць с.м.т. Ставище (Київська обл.) і наведений у праці Р. Трауфеттера (ц.м.), але без діагнозу.

Автори вдячні канд. біол. наук. О. Уманець (Чорноморський біосферний заповідник, м. Гола Пристань) за допомогу в отриманні відомостей про протологи деяких видів.

Рекомендує до друку
С.Л. Мосякін

Надійшла 25.09.2001

Н.М. Федорончук, М.В. Шевера,
Л.І. Крицька, Н.М. Шиян, О.М. Царенко

Інститут ботаніки ім. Н.Г. Холодного НАН України, г. Київ

ВИДЫ СОСУДИСТЫХ РАСТЕНИЙ, ОПИСАННЫЕ
С УКРАИНЫ: СЕМЕЙСТВА VALERIANACEAE, DIPSACACEAE,
APOCYNACEAE, CAMPANULACEAE, GENTIANACEAE

Приведен список видов семейств *Valerianaceae* Batsch, *Dipsacaceae* Juss., *Apocynaceae* Juss., *Campanulaceae* Juss., *Gentianaceae* Juss., описанных с территории Украины. Для каждого вида указаны основная синонимика, номенклатурный тип (по протологу или голотип, лектотип, изотип, неотип) и место его хранения.

М.М. Fedoronchuk, M.V. Shevera,
L.I. Krytzka, N.M. Shyian, O.M. Tsarenko

M.G. Kholodny Institute of Botany, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv

THE SPECIES OF VASCULAR PLANTS DESCRIBED
FROM UKRAINE: FAMILIES VALERIANACEAE, DIPSACACEAE,
APOCYNACEAE, CAMPANULACEAE, GENTIANACEAE

The list of species of vascular plants of the families *Valerianaceae* Batsch, *Dipsacaceae* Juss., *Apocynaceae* Juss., *Campanulaceae* Juss., *Gentianaceae* Juss. described from Ukraine. The following data are provided: basionym; original nomenclatural citation; according protologue or holotype, lectotype, isotype, neotype; herbarium (-a) at which the specimen(s) is/are deposited.